

Een tijd om te oogsten

Hillary Jordan

**EEN TIJD
OM TE
OOGSTEN**

Vertaald door Connie van de Velde

Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council® (FSC®) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

Ontwerp omslag Studio Jan de Boer

Vertaling Connie van de Velde

Lay-out en dtp Gewoon Geertje

ISBN 978 90 239 9495 4 (boek)

ISBN 978 90 239 9636 1 (e-book)

NUR 342

Oorspronkelijk verschenen bij Algonquin Books of Chapel Hill, Chapel Hill, imprint van Workman Publishing Company, Inc., New York, onder de titel *Mudbound*.

Engelstalige uitgave © 2008 Hillary Jordan

Nederlandse uitgave © 2016 Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden

www.uitgeverijmozaiek.nl

1

JAMIE

HENRY EN IK groeven een gat van ruim twee meter diep. Als het ook maar iets ondieper zou zijn, bestond het gevaar dat het lijk bij de volgende grote overstroming weer zou komen bovendrijven: ‘Hallo jongens! Kennen jullie me nog?’ Daarom bleven we doorgraven, ook nadat de blaren op onze handpalmen waren opengebarsten, er zich nieuwe vormden die ook openbarstten. Iedere schep was een kwelling – alsof die ouwe me nog een trap na gaf. Toch was ik blij met de pijn. Die verjoeg gedachten en herinneringen.

Toen het gat te diep werd en we met onze schep de bodem niet meer konden bereiken, liet ik me erin zakken en groef verder, terwijl Henry onrustig heen en weer liep en de lucht in de gaten hield. De grond was zo nat van alle regen dat het was alsof ik in rauw vlees stond te spitten. Ik schraapte de aarde met de hand van het blad, scheldend om het oponthoud. Het was voor het eerst in drie dagen even droog; het kon voorlopig weleens onze laatste kans zijn om het lichaam in de grond te krijgen.

‘Schiet een beetje op,’ zei Henry.

Ik keek ook naar de lucht. De wolken boven ons hoofd hadden de kleur van as, maar verder naar het noorden was het één zwarte massa, en die kwam onze kant op. Snel.

‘We gaan het niet redden,’ zei ik.

‘Jawel,’ zei hij.

Dat was Henry ten voeten uit: ervan overtuigd dat alles wat hij wilde ook zou gebeuren. Het lichaam zou begraven worden voordat de storm losbarstte. Het zou op tijd opklaren om de katoen opnieuw in te zaaien. Volgend jaar zou het beter gaan. Zijn kleine broertje zou hem nooit verraden.

Ik groef sneller, ineenkrimpend bij iedere schep. Ik wist dat ik kon stoppen wanneer ik wilde en dat Henry mijn plaats zonder een woord van beklag zou innemen – ook al liep hij tegen de vijftig en was ik pas negenentwintig. Uit trots of koppigheid – of allebei – bleef ik doorgraven. Tegen de tijd dat hij zei: ‘Oké, mijn beurt,’ stonden mijn spieren in brand en piepte mijn borst als een motor vol oude benzine. Toen hij me uit het gat trok, beet ik mijn tanden op elkaar om het niet uit te schreeuwen. Mijn lijf was nog bont en blauw van alle schoppen en klappen, maar daar wist Henry niks van. Daar mocht Henry nooit iets van weten.

Ik liet me aan de rand van het gat op mijn knieën zakken en keek toe terwijl hij groef. Zijn gezicht en handen waren bedekt met een dikke laag modder; een voorbijganger zou hem voor een neger aanzien. Ik was ongetwijfeld net zo smerig, maar in mijn geval zou mijn rode haar me verraden. Mijn vaders haar, van zo’n prachtige kopertint dat het als een magneet vrouwen aantrok die er met hun vingers doorheen wilden woelen. Ik haatte het. Het was als een vuurtoren, die de hele wereld toeschreeuwt dat hij in me zit. Die het mij iedere keer dat ik in de spiegel kijk toeschreeuwt.

Op anderhalve meter diepte raakte Henry’s schep iets hard.

‘Wat is het?’ vroeg ik.

‘Stuk steen, denk ik.’

Maar het was geen steen, het was bot – een menselijke schedel, die aan de achterkant een groot stuk miste. Henry uitte een krachtterm, terwijl hij hem in het licht hield.

‘Wat moeten we nu?’

‘Geen idee.’

We keken allebei naar het noorden. Het zwart breidde zich uit en slokte de hemel op.

‘We kunnen niet opnieuw beginnen,’ zei ik. ‘Het kan dagen duren voor de regen weer ophoudt.’

‘Het zint me niet,’ zei Henry. ‘Het hoort niet.’

Toch bleef hij doorgraven, gebruikte zijn handen, reikte mij de botten aan zodra hij ze had blootgelegd: ribben, spaakbeen, ellepijp, bekken. Toen hij bij de onderbenen kwam, klonk er gerinkel van metaal. Hij hield een scheenbeen omhoog en ik zag de verroeste ijzeren voetboei die het bot omsloot. Er bungelde een gebroken ketting aan.

‘Niet te geloven,’ zei Henry. ‘Dit is een slavengraf.’

‘Dat weet je niet.’

Hij pakte de kapotte schedel. ‘Zie je dit? Hij is in het hoofd geschoten. Moet een wegloper zijn geweest.’ Henry schudde zijn hoofd. ‘Dat doet de deur dicht.’

‘Hoe bedoel je?’

‘We kunnen onze vader niet in een nikkergraf begraven,’ zei Henry. ‘Als hij iets zou hebben verafschuwd, is het dat wel. Kom, help me hieruit.’ Hij stak een smerige hand uit.

‘Het zou een ontsnapte gevangene kunnen zijn,’ zei ik. ‘Een blanke.’ Het had gekund, maar ik wist bijna zeker dat het niet zo was. Henry aarzelde, en ik zei: ‘Hoe ver is de gevangenis hier vandaan? Een kilometer of tien, elf?’

‘Eerder vijftien,’ zei hij; hij liet zijn arm langs zijn zij vallen.

‘Kom op,’ zei ik, terwijl ik mijn hand uitstak. ‘Rust even uit. Ik graaf nog wel even verder.’ Toen ik zijn omhoog gestoken hand vastgreep, moest ik mijn uiterste best doen om de grijns op mijn gezicht te onderdrukken. Henry had gelijk: als onze vader iets zou hebben verafschuwd, was het dit wel.

Henry was weer aan het graven toen ik Laura zag aankomen. Met een emmer in elke hand baande ze zich voorzichtig een weg

over de ondergelopen akkers. Ik zocht in mijn zak naar mijn zakdoek en veegde daarmee de modder van mijn gezicht. Ijdelheid – nog iets wat ik van mijn vader had.

‘Laura komt eraan,’ zei ik.

‘Trek me omhoog,’ zei Henry.

Ik pakte zijn handen en sjoerde hem kreunend van inspanning over de rand van het graf. Zwaar hijgend kwam hij op handen en knieën overeind. Hij boog zijn hoofd; zijn hoed viel af, waardoor een brede baan roze huid boven op zijn schedel zichtbaar werd. Hij wordt oud, dacht ik, ooit raak ik hem kwijt.

Hij keek op, zoekend naar Laura. Toen zijn ogen haar vonden, verschenen er zulke innige emoties in, dat ik me ervoor schaamde dat ik ze zag: verlangen, hoop, een zweempje bezorgdheid. ‘Ik kan maar beter doorgaan,’ zei ik, terwijl ik me afwendde en de schop oprapte. Half springend, half glijdend liet ik me weer in het gat zakken. Het was inmiddels zo diep dat ik niet meer over de rand kon kijken. En dat was maar goed ook.

‘Hoe gaat het?’ hoorde ik Laura zeggen. Zoals altijd stroomde haar stem door me heen als koud, helder water. Het was een stem die toebehoorde aan een etherisch wezen, een nimf of een engel, niet aan een boerin van middelbare leeftijd uit Mississippi.

‘We zijn bijna klaar,’ zei Henry. ‘Met een centimeter of dertig is het gedaan.’

‘Ik heb eten en water meegebracht,’ zei ze.

‘Water!’ Henry stootte een bitter lachje uit. ‘Dat kunnen we nou net gebruiken, nog meer water.’

Ik hoorde de pollepel tegen de emmer schrapen, hoorde hem slikken. Toen verscheen Laura’s hoofd boven de rand van het gat. Ze reikte me de pollepel aan.

‘Hier,’ zei ze, ‘drink wat.’

Ik klokte het naar binnen; liever had ik whisky gehad in plaats van water. Drie dagen geleden was ik zonder komen te zitten,

vlak voordat de brug die ons met het dorp verbond overstroomd raakte. Het water in de rivier zou inmiddels wel zo ver gezakt zijn dat ik eroverheen had gekund – als ik niet in dat ellendige gat vastzat.

Ik bedankte haar en reikte haar de pollepel weer aan, maar Laura keek niet naar mij. Haar blik was gevestigd op de andere kant van het graf, waar we de botten hadden neergelegd.

‘Lieve help! Zijn dat mensenbotten?’ vroeg ze.

‘Niks aan te doen,’ zei Henry. ‘We waren al anderhalve meter diep toen we ze vonden.’

Ik zag haar lippen krullen toen haar ogen de voetboei en de ketting in zich opnamen. Ze bedekte haar mond met haar hand en wendde zich toen tot Henry: ‘Als je maar zorgt dat ze straks ergens anders liggen, zodat de kinderen ze niet zien,’ zei ze.

Toen de rand van het graf ruim dertig centimeter boven mijn hoofd was, hield ik op met graven. ‘Kom eens kijken,’ riep ik. ‘Ik denk dat dit wel diep genoeg is.’

Henry’s gezicht verscheen boven me, ondersteboven. Hij knikte. ‘Ja. Dat moet genoeg zijn.’ Ik reikte hem de schop aan, maar toen hij probeerde me omhoog te trekken, lukte dat niet. Ik stond te diep, en onze handen en de wanden van het gat waren te glibberig.

‘Ik ga de ladder halen,’ zei hij.

‘Als je maar opschiet.’

Ik wachtte in het gat. Om me heen was modder, stinkend en druipend. Boven me een rechthoek van donkerder wordend grijs. Ik stond met mijn hoofd in mijn nek te luisteren of ik het geluid van Henry’s laarzen in de zuigende modder al hoorde, en vroeg me af waarom het zo verschrikkelijk lang duurde. Als hem en Laura iets zou overkomen, dacht ik, dan zou niemand weten dat ik hier ben. Ik greep de rand van het gat vast en probeerde me op te trekken, maar mijn vingers gleden weg in de modder.

Toen voelde ik de eerste druppels regen op mijn gezicht. ‘Henry!’ schreeuwde ik.

De regen viel nu zachtjes neer, maar binnen de kortste keren zou het een stortbui zijn. Het water zou het gat gaan opvullen. Ik zou het langs mijn benen omhoog voelen kruipen naar mijn dijen. Naar mijn borst. Naar mijn nek. ‘Henry! Laura!’

Ik wierp me tegen de wanden als een krankzinnig geworden beer in een kuil. Een deel van mij bevond zich buiten mezelf en schudde mijn hoofd om mijn eigen dwaasheid, maar de man kon de beer niet helpen. Het kwam niet door de benauwde ruimte; ik had zonder enig probleem honderden uren doorgebracht in cockpit. Het kwam door het water. In de oorlog had ik het vliegen boven zee zo veel mogelijk vermeden, zelfs als dat inhield dat ik blootstond aan luchtafweergeschut vanaf de grond. Daarom had ik al die onderscheidingen voor betoonde moed gekregen: omdat ik zo bang was voor dat immense, hongerige blauw vloog ik recht op het hevigste Duitse luchtafweergeschut af.

Ik schreeuwde zo hard dat ik Henry pas hoorde toen hij boven me stond. ‘Ik ben er al, Jamie! Ik ben er!’ riep hij.

Hij liet de ladder in het gat zakken en ik klauterde omhoog. Hij probeerde mijn arm te pakken, maar ik wuifde hem weg. Voorovergebogen, met mijn handen op mijn knieën, probeerde ik het bonken van mijn hart tot bedaren te brengen.

‘Gaat het?’ vroeg hij.

Ik keek niet naar hem, maar dat hoefde ook niet. Ik wist dat zijn voorhoofd gefronst zou zijn en zijn mond getuit – zijn ‘mijn-gestoorde-broer’-uitdrukking.

‘Ik was bang dat je besloten had me daar beneden te laten,’ zei ik met een geforceerd lachje.

‘Waarom zou ik dat doen?’

‘Ik maak maar een geintje, Henry.’ Ik trok de ladder omhoog en nam die onder mijn arm. ‘Kom, hoe eerder dit achter de rug is, hoe beter.’

We haastten ons over de akker, wasten bij de pomp de modder van onze handen en ons gezicht en liepen toen naar de schuur om de kist te halen. Het was een armzalig ogend geval, gemaakt van niet bij elkaar passende stukken afvalhout, maar het was het beste wat we ervan hadden kunnen maken.

Henry tilde – een diepe frons in zijn voorhoofd – de ene kant op. ‘Hadden we maar naar het dorp gekund,’ zei hij.

‘Ja,’ zei ik, denkend aan de whisky.

We droegen de kist de veranda op. Toen we langs het open raam kwamen, riep Laura: ‘Jullie willen vast eerst een kop koffie nemen en iets schoons aantrekken voordat we hem begraven.’

‘Nee,’ zei Henry. ‘Daar is geen tijd voor. Het wordt noodweer.’

We droegen de kist de aanbouw naast het huis in en zetten hem op de ruwe plankenvloer. Henry tilde het laken op om een laatste keer naar het gezicht van onze vader te kijken. Pappy’s uitdrukking was vredig. Uit niets bleek dat zijn dood niet het natuurlijke heengaan was van een oude man.

Ik tilde de voeten op en Henry nam het hoofd.

‘Voorzichtig,’ zei hij.

‘Ja,’ zei ik, ‘stel je voor dat we hem pijn doen.’

‘Daar gaat het niet om,’ snauwde Henry.

‘Sorry, broer. Ik ben gewoon moe.’

Bespottelijk voorzichtig lieten we het lijk in de kist zakken. Henry pakte het deksel. ‘Ik maak het hier wel af,’ zei hij. ‘Zorg jij maar dat Laura en de meisjes klaar zijn.’

‘Goed.’

Toen ik het huis binnenliep, hoorde ik de hamer op de eerste spijker slaan, een aangenaam geluid: het was definitief. De kinderen schrokken ervan.

‘Wat is dat voor gebonk, mama?’ vroeg Amanda Leigh.

‘Dat is je papa, die pappy’s kist dichttimmerd,’ zei Laura.

‘Wordt hij dan niet kwaad?’ fluisterde Bella angstig.

Laura wierp me een vlugge, felle blik toe. ‘Nee, schat,’ zei ze. ‘Pappy is dood. Hij kan nooit meer kwaad op iemand worden. Kom, dan doen we je jas en je laarzen aan. Het wordt tijd om je grootvader te ruste te leggen.’

Ik was blij dat Henry de voldoening in haar stem niet kon horen.

LAURA

ALS IK AAN de boerderij denk, denk ik aan modder. Onder de vingernagels van mijn man, aangekoekt op de knieën van mijn kinderen, klittend in hun haar. Zuigend aan mijn voeten als een gulzige pasgeborene aan de borst. In voetafdrukken oprukkend over de plankenvloeren van het huis. Hij viel niet te verslaan. De modder bedekte alles. Ik droomde in het bruin.

Als het regende – wat het vaak deed – veranderde het erf in een dikke, kleverige soep, waar het huis als een slap geworden cracker in dreef. Als het stortregende, steeg het waterpeil in de rivier en verzwolg het de brug, de enige manier om over het water heen te komen. De wereld bevond zich aan de andere kant van die brug, de wereld van gloeilampen en bestrate wegen en overhemden die wit bleven. Als het rivierwater steeg, was de wereld voor ons verloren en wij voor de wereld.

De ene dag ging ongemerkt over in de andere. Mijn handen deden wat nodig was: pompen, karnen, schuren, schrobben. En koken, altijd maar koken. Boontjes breken, en kippennekken. Deeg kneden, maïs pellen en aardappels pitten. De ontbijtboel was nog niet opgeruimd of het was alweer tijd om aan het middagmaal te beginnen. Na het middagmaal kwam de lichte avondmaaltijd, en dan de volgende ochtend weer het ontbijt.

Opstaan bij het krieken van de dag. Naar het gemakhuisje gaan. Je behoefte doen, rillend in de winter, zwetend in de